

Osterøy kommune

post@osteroy.kommune.no

Bergen, 12. april 2022

Dette innspillet sendes på vegne av Bergen og Hordaland Turlag (DNT), BirdLife Norge avd. Hordaland, Naturvernforbundet Hordaland, Norges Jeger- og Fiskerforbund Hordaland og Bergen og Omland Friluftsråd.

Planprogram for kommuneplanens arealdel

Høringsuttalelse fra FNF Hordaland

Innledning

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Hordaland viser til mulighet for å komme med innspill til planprogram for kommuneplanens arealdel i Osterøy kommune, med frist 12. april 2022.

Helt generelt mener vi at det er mange gode grep og forslag som ligger inne det aktuelle planprogrammet; eksempelvis når det gjelder følgende tema: Kartlegging av naturmangfold, hensyn til vannmiljø (jf. vannforskriften), arealnøytralitet, arealregnskap, grøntstruktur, og dyrka og dyrkbar jord – for å nevne noe.

Osterøy har som kjent en svært variert og rik natur, som også bidrar til at kommunen har attraktive friluftslivsmuligheter – både for kommunens egne innbyggere, men også for tilreisende.

FNF Hordaland ønsker naturligvis å sette fokus på at natur- og friluftslivskvalitetene også for fremtiden blir ivaretatt på best mulig måte gjennom kommuneplanens arealdel. Med dette som grunnlag har vi noen innspill til planprogrammet.

Fremtidig utbygging: Fokus på fortetting, arealnøytralitet og gode bomiljø

Fremtidig utbygging (bolig, fritidsbolig, næring mm.) er sentrale tema i enhver kommuneplan. FNF Hordaland mener her at utkastet til planprogram gir gode signaler, ikke minst når det gjelder *fortetting* som et viktig planleggingsprinsipp – et prinsipp som fra før er forankret i kommunens arealstrategi.

FNF Hordaland mener at Osterøy bør være mer entydig når det gjelder fortetting som overordnet planprinsipp enn det forslaget til planprogram legger opp til. En tydelig fortettingsstrategi passer også til en målsetting om å bli arealnøytral¹ – en målsetting som for øvrig bør uttales mer eksplisitt enn i det gjeldende høringsforslaget.

¹ <https://www.sabima.no/et-arealnøytralt-norge/>

Når det gjelder LNF-spredd, må denne arealkategorien brukes med forsiktighet. Her må man huske på at mange mindre enkeltutbygginger i sum kan bli store, og at denne type tiltak ofte i liten grad blir konsekvensutredet og/eller ROS-analysert. Denne type spredte utbygginger harmonerer også i utgangspunktet dårlig med fortettingsstrategi og med prinsippet om arealnøytralitet.

FNF Hordaland mener at i tillegg til en målsetting om arealnøytralitet, så bør det også komme klart frem av planprogrammet at det skal etableres et *arealregnskap* – et verktøy som vi kommer tilbake til under temaet konsekvensutredning.

Fortetting knyttet til etablerte områdesentre må være en overordnet målsetting når det gjelder boligbygging. En slik strategi er positivt både når det gjelder transport, infrastruktur, øvrige kommunale tjenester (og utgifter), og også når man ser på behovet for boliger der folk kan bo hele livet – enten man bor alene eller sammen med andre. En god fortettingsstrategi må også være skånsom, på den måten at trær og grønne områder i størst mulig grad tas vare på – også til glede for innbyggerne.

På bakgrunn av dette – og relativt svak forventet folketallsvekst (og svakere enn tidligere forventet) – mener vi at det må tydeliggjøres at fortetting i og i tilknytning til eksisterende områdesentra skal være hovedregelen for den aktuelle planperioden, og altså også at kommunen må ha et klarere uttalt mål om å bli arealnøytrale.

Når det gjelder utbygging av fritidsboliger bør kommunen også her tydeliggjøre at slike utbygginger skal skje der det allerede er gjort utbygginger fra før. Slik vi tolker høringsutkastet er det også dette prinsippet som i stor grad er gjeldende for fremtidige næringsområder i kommunen. I noen kommuner ser man at både utbygging av fritidsboliger og næringsutbygging stadig «stikker hull» på naturområder eller andre områder som i liten grad er bygget ut fra før. FNF Hordaland mener at dette er praksis som *må* høre fortiden til. Ikke minst tatt i betraktning det tapet av naturmangfold som vi i dag ser rundt oss. I tillegg bør en kommune også legge til rette for at både innbyggere og hytteeiere i det daglige skal kunne klare seg med minst mulig privatbiltransport.

Naturmangfold

Kartlegging, konsekvensutredning og kommunedelplan for naturmangfold

FNF Hordaland støtter opp om at det blir «gjennomført en systematisk kartlegging av naturmangfold i kommunen» (ref. planprogrammet side 17). En slik kartlegging bør imidlertid være godt gjennomtenkt – gjerne i samråd med en konsulent eller annen ekspert på naturkartlegging – slik at man får ut de dataene som er mest relevante for kommunen. Kartlegging er ressurskrevende, og det er derfor vår oppfordring at det må gjøres på en smartest mulig måte, slik at kommunen altså får den informasjonen som er mest mulig relevant. Tema som bør avklares – helst i det aktuelle planprogrammet – er hvilke områder som skal prioriteres først og mest når det gjelder kartlegging – samt hvilke naturtyper, arter og artsgrupper som er aktuelle. Man kan gjerne også ta med hvilke data som ligger inne i *Naturbase* fra før, og hvor oppdaterte disse er.

Når det gjelder konsekvensutredning i tilknytning til kommuneplanens arealdel, så mener vi at utredningsbehovet må ytterligere tydeliggjøres sammenlignet med det som står i planutkastet. Her viser vi bl.a. til KU-forskriftens paragraf 13, tredje ledd:

«For kommuneplanens arealdel skal forslaget til planprogram skille mellom krav til utredning av enkeltområder og krav til utredning av planen som helhet. Planmyndigheten skal klargjøre

hvilken dokumentasjon som skal følge forslag til nye utbyggingsområder. Hvis det i kommuneplanens arealdel eller en kommunedelplan tas sikte på å utrede konsekvensene av et konkret tiltak, jf. § 6 bokstav b eller § 8 bokstav a, må dette fremgå av planprogrammet.»

Et arealregnskap, som blant annet viser tilgjengelige muligheter for utbygging og fortetting, bør være en naturlig del av konsekvensutredningen – ikke minst som faggrunnlag for å legge ut eventuelle nye utbyggingsområder i kommuneplanen².

Når det gjelder kartlegging og forvaltning av naturmangfold, mener vi at Osterøy kommune i det aktuelle planprogrammet bør ha med en målsetting om at det skal utarbeides en kommunedelplan for naturmangfold i kommunen. Flere kommuner i Vestland (bl.a. Eidfjord, Ulvik og Austevoll) er allerede i gang med et slikt arbeid, og det er her mulig å søke om støtte fra Miljødirektoratet. En slik kommunedelplan vil være et viktig verktøy for å sikre en kunnskapsbasert naturforvaltning i kommunen. FNF Hordaland, med våre tilsluttede organisasjoner, bidrar også gjerne inn i en slik planprosess.

Skog, vann, våtmark, kulturlandskap og økologiske korridorer

Når det gjelder skog og skogforvaltning, blir skogens «klimapotensial» også diskutert i planprogrammet. Her er det også relevant å ta med at det ikke bare er trærne som lagrer karbon, men også skogbunnen – og at hogst dermed bidrar til å friggi karbon som ellers ville vært lagret, også i jorda³. Dette bør tydeliggjøres i planprogrammet.

Når det gjelder vannforvaltning, mener vi at planprogrammet i ytterligere grad bør konkretisere virkemiddel som sikrer en bedre vannforvaltning i kommunen, slik at kommunen har en bedre forutsetning for å oppnå kravene i vannforskriften, som blant annet gjelder god økologisk og kjemisk tilstand i vannforekomstene.

FNF Hordaland støtter formuleringen i planprogrammet om at bekkelukking ikke må tillates unntatt der det er helt nødvendig. Det er positivt at det i planprogrammet også er tatt med et avsnitt om viktigheten av å ivareta kantvegetasjon langs vassdrag. FNF Hordaland forventer også at den store verdien av åpne vassdrag med tilhørende kantvegetasjon blir hensyntatt i den kommende kommuneplanen.

FNF Hordaland mener for øvrig at kulturlandskap og våtmark fortjener noe mer omtale i planprogrammet (verken myr eller våtmark ser ut til å være nevnt). Dette er naturtyper som ofte har et variert og rikt naturmangfold, og når det gjelder våtmarker – slik som myr – representerer disse gjerne et enormt karbonlager⁴. Vi minner også om at det foreligger et forbud mot nydyrking av myr⁵, og vi oppfordrer Osterøy kommune om å ikke tillate dispensasjoner fra dette forbudet.

Dyrka og dyrkbar jord er en del av kulturlandskapet, og vi mener det er svært positivt at Osterøy kommune i samfunnsdelen til kommuneplanen har slått fast at omdisponering av dyrka og dyrkbar jord til ikke-landbruksformål skal holdes på et minimum. I planprogrammet som nå er på høring kan

² <https://www.statsforvalteren.no/nordland/plan-og-bygg/arealforvaltning/arealregnskap---nodvendig-begrunnelse-for-ny-arealbruk/>

³ <https://forskning.no/kronikk-skogbruk-jord-og-skog/kronikk-vi-vet-for-lite-om-hvordan-jorda-i-skogen-pavirker-klimaet/1168737>

⁴ <https://www.sabima.no/trua-natur/myr/>

⁵ <https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/regjeringen-solberg/aktuelt-regjeringen-solberg/lmd/nyheter/2020/juni-20/endringer-i-reglane-om-nydyrking/id2704672/>

kommunen med fordel også angi et øvre tak for den type omdisponering, og da helst med en nullvisjon for omdisponering av dyrka og dyrkbar jord.

Planprogrammet sier at både dyretråkk og spredningskorridorer (for naturmangfold) må tegnes inn i arealplankartet. FNF Hordaland støtter dette fullt ut. Fragmentering av naturområder er en viktig årsak til at mange bestander har problemer. Ved å se naturen som et nettverk, inklusiv økologiske korridorer, vil problemet med fragmentering kunne reduseres noe.

Friluftsliv og grøntstruktur

Som høringsutkastet poengterer, er såkalte grønne strukturer viktige for utfoldelse av friluftslivet, og da som en kilde til god folkehelse, naturopplevelser, rekreasjon og mestringsglede. Det er også viktig å ha med seg at grønne strukturer kan være viktige selv om de i tettbebygde strøk gjerne er små. Et lite skogholt, en bekk med kantvegetasjon, eller bare en klynge med trær vil fort kunne få stor verdi i et nabolag eller nærområde.

Når det gjelder hensyn til større og mindre områder for friluftslivet i det kommende kommuneplanarbeidet, henviser vi bl.a. til eksisterende kunnskapsgrunnlag, slik som kartlagte friluftslivsområder i kommunen (ref. *Naturbase*) og friluftslivets ferdselsårer – hvorav bare sistnevnte ser ut til å være nevnt i planprogrammet.

FNF Hordaland er for øvrig svært positive til at kommunen skal lage en egen kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet i 2022.

Massedeponi

Massedeponering er tema i planprogrammet, og FNF Hordaland mener generelt sett at denne type deponering må begrenses så mye som mulig. Dette må i stor grad gjøres ved at utbyggingsprosjekter i større grad tar hensyn til terrenget, slik at masseuttak da begrenses. Massetransport genererer også store klimagassutslipp, og selve deponeringen er selvsagt ødeleggende for naturen der deponeringen foregår. Slik deponering har også ofte tydelige og negative landskapseffekter.

Avsluttende kommentarer

Rapporten fra FN's naturpanel (IPBES 2019)⁶ må – sammen med den siste oppdateringen av rødlista her i Norge (Nasjonal rødliste for arter 2021)⁷ – medføre en felles aksept for at vi står overfor en naturkrise, der habitatødeleggelse har vært den viktigste driveren mot dagens alvorlige økologiske situasjon. Naturforvaltning og bevaring av natur står derfor, med rette, høyere på agendaen enn på lenge. FNF Hordaland mener at dette er et viktig bakteppe som Osterøy kommune må ha med seg når kommuneplanens arealdel nå skal revideres.

Samtidig har naturen også fått økt verdi som arena for friluftsliv og turisme. Siden starten på COVID-19-pandemien har mange fått kjenne på fordelene som ligger i å ha gode friluftslivsområder i sitt nærmiljø – et behov som også er understreket i statlige strategier, blant annet i Stortingsmelding 18

⁶ <https://ipbes.net/global-assessment>

⁷ <https://artsdatabanken.no/rodlisterforarter2021/Resultater>

(2015–2016)⁸ er det framhevet at naturopplevelse er spesielt viktig for den psykiske helsa, noe som gjør kombinasjonen av fysisk aktivitet og naturopplevelse spesielt viktig. Rike og fungerende økosystemer er for mange en viktig forutsetning for å skape rike naturopplevelser, der naturen innbyr til rekreasjon, nysgjerrighet, undring og også mestring – enten man er barn eller voksen.

FNF Hordaland ønsker Osterøy kommune lykke til med det viktige arbeidet med å lage en ny kommuneplan – i en tid der både natur, klima og friluftsliv bør ha et sterkt fokus i kommunal politikk og forvaltning.

Dette innspillet sendes på vegne av Bergen og Hordaland Turlag (DNT), BirdLife Norge avd. Hordaland, Naturvernforbundet Hordaland, Norges Jeger- og Fiskerforbund Hordaland og Bergen og Omland Friluftsråd.

Vennlig hilsen,

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) Hordaland

v/ koordinator Gunvar Mikkelsen

Forum for Natur og Friluftsliv Hordaland er et samarbeidsforum for natur- og friluftslivorganisasjoner i Hordaland, som arbeider for å ta vare på natur- og friluftslivinteressene i fylket. Per i dag er det elleve organisasjoner tilsluttet FNF Hordaland: Bergen og Hordaland Turlag (DNT), Naturvernforbundet Hordaland, Norges Jeger- og Fiskerforbund Hordaland, Bergen og Omland Friluftsråd, BirdLife Norge avd. Hordaland, Hordaland fylkeskystlag, Norsk Botanisk Forening Vestlandsavdelingen, Syklistenes Landsforening Bergen og omegn, Voss Utferdslag (DNT), Voss Kajakklubb og Hordaland krins av Norges Speiderforbund. Sammen representerer organisasjonene rundt 40.000 medlemmer i fylket.

⁸ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-18-20152016/id2479100/>